

Іван Сліпко

студент гр. ФФАМ-12,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Федір Ткачик

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

Фіскальна політика держави слугує однією з ключових домінант фінансової політики держави, що здатна забезпечити ефективне регулювання соціально-економічних процесів. В умовах активізації євроінтеграційних процесів й надання Україні статусу країни кандидата на вступ до Європейського Союзу, посилюється значення інституційного забезпечення фіскальної політики України.

Саме фіскальна політика за допомогою ефективного адміністрування податків і раціонального розподілу видатків державного бюджету здійснює регулювання ділової активності суб'єктів господарювання, а також здатна розв'язати більшість соціальних проблем, які виникають на різних стадіях функціонування держави. На думку С. Юрія та А. Крисоватого, «фіскальна політика виступає мірою участі держави у забезпеченні ефективності економіки, регулювання доходів населення та зайнятості, умов для формування соціально вагомих потреб населення» [1, с. 88].

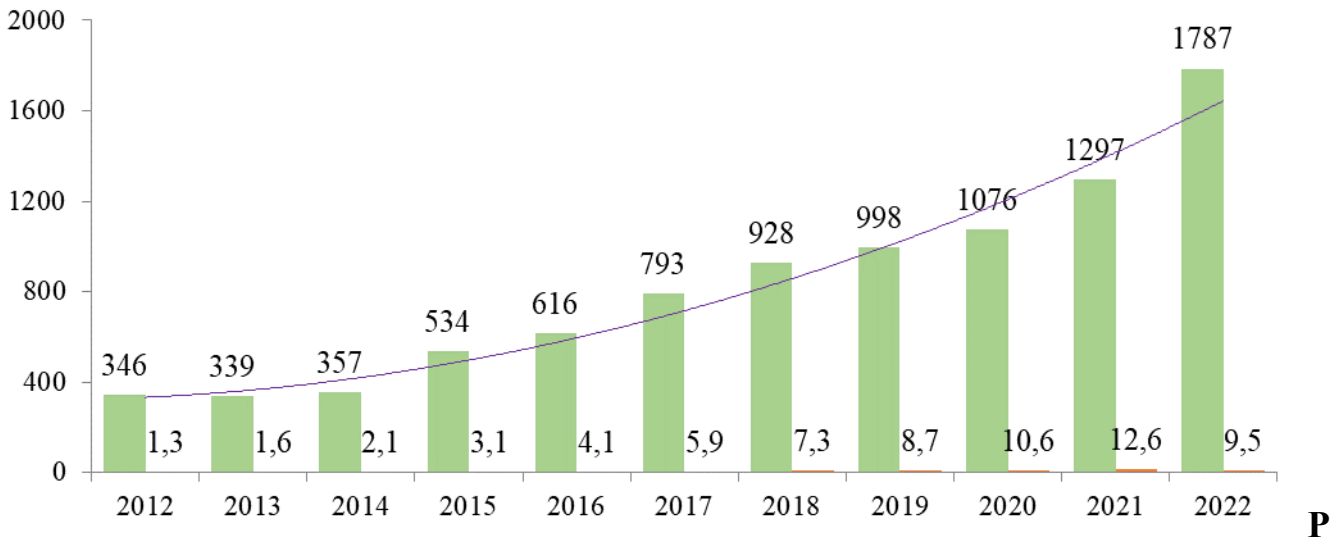
Реалізація фіскальної політики у період економічних циклів вимагає врахування не тільки базових принципів макроекономіки, але і причини трансформаційних змін, а також пріоритети фіскальної політики на певному етапі розвитку економіки держави. Такі вимоги значною мірою ускладнюють визначення напрямів фіскальної політики, оскільки кожне рішення, прийняте на макрорівні, не завжди може досягти мікрорівня у невикривленій формі.

Формування, розподіл та використання бюджетних ресурсів в умовах циклічних трансформацій в Україні є складним завданням, яке вимагає належного управління та контролю. Необхідно забезпечити ефективний розподіл бюджетних ресурсів між різними рівнями влади та галузями економіки, а це дасть можливість збільшити ефективність використання бюджетних коштів. Тільки таким чином Україна зможе забезпечити стабільний розвиток економіки та соціальної сфери [2, с. 89].

Протягом останніх років Україна стикалась з численними економічними та фінансовими викликами, зокрема, з погіршенням макроекономічних показників, збільшенням державного боргу, зменшенням інвестицій тощо. Ці проблеми відображалися в обсягах бюджетних ресурсів та їхньому використанні. Наприклад, у 2014 році Україна пережила революцію Гідності та анексію Криму росією, що суттєво вплинуло на фінансову та економічну стійкість країни. Протягом цього періоду державний бюджет України змінювався, відображаючи поточні потреби та виклики країни.

За період з 2012 по 2022 рік дохідна частина бюджету України зазнавала значних змін. Рівень доходів суттєво збільшувався з 2015 року і до 2022 року. Зокрема, доходи збільшувалися з 534 млрд грн у 2015 році до піку в 1787 млрд грн

у 2022 році. Наголосимо, що в 2022 році такого показника вдалося досягнути за рахунок коштів від закордонних країн і міжнародних організацій (27% у загальній структурі доходів, або в 372 рази більше, ніж у попередньому році). Варто зазначити, що доля трансфертів з місцевих бюджетів збільшується протягом аналізованого періоду, однак вона не суттєва (див. рис. 1).

рис. 1. Динаміка доходів Державного бюджету України у 2012-2022 рр., млрд грн

Джерело: побудовано на основі [3; 4]

Також важливо відзначити, що доходи бюджету значно залежать від економічної ситуації в країні та на світовому ринку. Наприклад, під час світової фінансової кризи в 2014 році, доходи бюджету значно скоротилися, але зростання економіки в 2015-2019 роках дозволило збільшити доходи.

Отже, аналіз дохідної частини бюджету України з 2018 по 2021 рік свідчить про коливання доходів бюджету у перші роки розглянутого періоду, але про послідовне підвищення доходів з кінця 2017 року. Найбільшу частину доходів бюджету становлять податки та збори, зокрема ПДВ, акцизи та податок на доходи фізичних осіб. Важливим фактором, що впливає на доходи бюджету, є економічна ситуація в країні та на світовому ринку. В Україні побудовано дуже складну багаторівневу бюджетно-податкову систему. Об'єктивно, таке функціонування бюджетної системи необхідне для забезпечення однакового доступу громадян до суспільних благ незалежно від місця їх територіальної дислокації.

Список використаних джерел:

1. Юрій С. І., Крисоватий А. І. Фіскальна політика та податкове регулювання в країнах Європейського Союзу. *Вісник Тернопільської академії народного господарства*. 2001. № 18, Ч. 2. С. 88–95.
2. Теліщук М. М. Податкова діяльність держави як детермінанта регіональної економічної політики. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 52-2. С. 86–92.
3. Статистичний збірник: «Бюджет України 2021». Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>

4. Оперативна інформація про надходження коштів до державного бюджету, місцевих бюджетів та ЄСВ. *Державна казначейська служба України*. URL: <https://www.treasury.gov.ua/file-storage/operativna-informaciya-pro-nadhodzhennya-koshtiv-do-derzhavnogo-byudzhetu-miscevih-byudzhativ-ta-yesv>